

Воронежский государственный университет Университет имени Гоце Делчева, г. Штип
Россия Македония

Воронешки државен универзитет Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,
Русија Македонија

Voronezh State University Goce Delcev University in Stip
Russia Macedonia

Вторая международная научная конференция Втора меѓународна научна конференција

Second International Scientific Conference

ФИЛКО

FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

СБОРНИК СТАТЕЙ
ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
CONFERENCE PROCEEDINGS

10-12 мај 2017 / 10-12 мая 2017 / 10-12 May 2017

Воронеж

Воронеж

Voronezh

Воронежский государственный университет **Университет имени Гоце Делчева, г. Штип**
Россия **Македония**

Воронешки државен универзитет **Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,**
Русија **Македонија**

Voronezh State University **Goce Delcev University in Stip**
Russia **Macedonia**

Вторая международная научная конференция **Втора меѓународна научна конференција**

Second International Scientific Conference

ФИЛКО

FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ **ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ**
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

СБОРНИК СТАТЕЙ
ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
CONFERENCE PROCEEDINGS

10-12 мај 2017 / 10-12 мая 2017 / 10-12 May 2017

Воронеж

Воронеж

Voronezh

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Олга А. Бердникова, Филолошки факултет при ВГУ
Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД
Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ
Светлана Јакимовска, Филолошки факултет при УГД
Генадиј Ф. Коваљов, Филолошки факултет при ВГУ
Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД
Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ
Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Софија Заболотнаја (Русија)
Лариса В. Рибачева (Русија)
Татјана А. Тернова (Русија)
Виолета Димова (Македонија)
Марија Кусевска (Македонија)
Ева Ѓорѓиевска (Македонија)
Даниела Коцева (Македонија)
Силвана Симоска (Македонија)
Татјана Атанасоска (Австрија)
Олег Н. Фенчук (Белорусија)
Јулиа Дончева (Бугарија)
Гергана Пенчева-Апостолова (Бугарија)
Билјана Мариќ (Босна и Херцеговина)
Душко Певуља (Босна и Херцеговина)
Волфганг Моч (Германија)
Габриела Б. Клајн (Италија)
Ева Бартос (Полска)
Даниела Костадиновиќ (Србија)
Тамара Валчиќ-Булиќ (Србија)
Селена Станковиќ (Србија)
Ахмед Ѓуншен (Турција)
Зеки Ѓурел (Турција)
Неџати Демир (Турција)
Карин Руке-Брутен (Франција)
Танван Тонгат (Франција)
Реа Лујиќ (Хрватска)
Технички секретар
Софија Заболотнаја
Татјана Уланска

Главен и одговорен уредник

Драгана Кузмановска

Јазично уредување

Софија Заболотнаја (руски јазик)

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)

Снежана Кирова (англиски јазик)

Техничко уредување

Костадин Голаков

Ирина Аржанова

Славе Димитров

Адреса на организацискиот комитет:

Воронешки државен универзитет

Филолошки факултет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Е-пошта: filko.conference@gmail.com

Веб-страница: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

81(062)

82(062)

316.7(062)

МЕЖДУНАРОДНАЯ научная конференция (2 ; Воронеж ; 2017)

Сборник статей / Вторая международная научная конференция, Воронеж, 10-12 мая 2017 = Сборник на трудови / Втора меѓународна научна конференција, Воронеж, 10-12 мај 2017 = Conference proceedings / Second International Scientific Conference, Voronezh, 10-12 May 2017. - Штип : Универзитет имени Гоце Делчева = Универзитет “Гоце Делчев” = Shtip : Goce Delcev University, 2017. - 642 стр. : табели ; 25 см

Трудови на рус., мак. и англ. јазик. - Фусноти кон текстот. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-469-7

а) Јазик - Собири б) Книжевност - Собири в) Културологија - Собири
COBISS.MK-ID 105484554

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Ольга А. Бердникова, Филологический факультет при ВГУ
Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД
Татьяна А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ
Светлана Якимовска, Филологический факультет при УГД
Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ
Виолета Димова, Филологический факультет при УГД
Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ
Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Софья Заболотная (Россия)
Лариса В. Рыбачева (Россия)
Татьяна А. Тернова (Россия)
Виолета Димова (Македония)
Мария Кусевска (Македония)
Ева Гёргиевска (Македония)
Даниела Коцева (Македония)
Силвана Симоска (Македония)
Татяна Атанасоска (Австрия)
Олег Н. Фенчук (Беларусь)
Юлиа Дончева (Болгария)
Гергана Пенчева-Апостолова (Болгария)
Биляна Мариц (Босния и Херцеговина)
Душко Певуля (Босния и Херцеговина)
Волфганг Моч (Германия)
Габриелла Б. Клейн (Италия)
Ева Бартос (Польша)
Даниела Костадинович (Сербия)
Тамара Валчич-Булич (Сербия)
Селена Станкович (Сербия)
Ахмед Гюншен (Турция)
Зеки Гюрел (Турция)
Неджати Демир (Турция)
Карин Рукэ-Брутэн (Франция)
Танван Тонтат (Франция)
Реа Луйич (Хорватия)
Ученый секретарь
Софья Заболотная
Татьяна Уланска

Главный редактор

Драгана Кузмановска

Языковая редакция

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонский язык)

Софья Заболотная (русский язык)

Снежана Кирова (английский язык)

Техническое редактирование

Костадин Голаков

Ирина Аржанова

Славе Димитров

Адрес организационного комитета

Воронежский государственный университет

Филологический факультет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Россия

Университет им. Гоце Делчева – Штип

Филологический факультет

ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македония

Э-почта: filko.conference@gmail.com

Веб-сайт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Olga A. Berdnikova, Faculty of Philology, VGU
Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD
Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU
Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD
Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU
Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD
Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU
Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Sofya Zabolotnaya (Russia)
Larisa V. Rybatcheva (Russia)
Tatyana A. Ternova (Russia)
Violeta Dimova (Macedonia)
Marija Kusevska (Macedonia)
Eva Gjorgjievska (Macedonia)
Daniela Koceva (Macedonia)
Silvana Simoska (Macedonia)
Tatjana Atanasoska (Austria)
Oleg N. Fenchuk (Belarus)
Yulia Doncheva (Bulgaria)
Gergana Pencheva-Apostolova (Bulgaria)
Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)
Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)
Wolfgang Motch (Germany)
Gabriella B. Klein (Italy)
Ewa Bartos (Poland)
Danijela Kostadinovic (Serbia)
Tamara Valchic-Bulic (Serbia)
Selena Stankovic (Serbia)
Necati Demir (Turkey)
Zeki Gurel (Turkey)
Ahmed Gunshen (Turkey)
Karine Rouquet-Brutin (France)
That Thanh-Vân Ton (France)
Rea Lujic (Croatia)
Conference secretary
Sofya Zabolotnaya
Tatjana Ulanska

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Sofya Zabolotnaya (Russian)

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)

Snezana Kirova (English)

Technical editing

Kostadin Golakov

Irina Arzhanova

Slave Dimitrov

Address of the Organizational Committee

Voronezh State University

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

Goce Delcev University - Stip

Faculty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Ануфрієв Олег – КУЛЬТУРНА ІДЕНТИФІКАЦІЯ НЕКРАСОВЦІВ-СТАРОВІРІЦ В ПОНИЗЗИ УКРАЇНСЬКОГО ДУНАЮ: ІСТОРІЯ ТА СТАН ЗБЕРЕЖЕННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ПОЛІЕТНІЧНОСТІ (НА МАТЕРІАЛИ ПОЛЬОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ)	11
2. Асимопулос Панайиотис - РЫБНЫЕ ФРАЗЕОЛОГИЗМЫ В СОВРЕМЕННОМ ГРЕЧЕСКОМ, РУССКОМ И СЕРБСКОМ ЯЗЫКАХ	19
3. Балек Тијана - КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА ТЕМПЕРАТУРНИХ ПРИДЕВА У САВРЕМЕНОМ СРПСКОМ И РУССКОМ ЈЕЗИКУ	27
4. Беляева Наталья - ОБРАЗ ДОМА В ТВОРЧЕСТВЕ В. ВЫСОЦКОГО И Ю. ШЕВЧУКА: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АСПЕКТ	37
5. Бердникова Ольга Анатольевна – ФИЛОЛОГИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ В СИСТЕМЕ ГУМАНИТАРНЫХ НАУК	45
6. Бестолков Дмитрий Александрович – УЧАСТНИК РЖЕВСКОЙ БИТВЫ. ЛИРИЧЕСКИЙ ГЕРОЙ АЛЕКСАНДРА ТВАРДОВСКОГО В КОНТЕКСТЕ РУССКОЙ И БЕЛОРУССКОЙ ПОЭТИЧЕСКОЙ ТРАДИЦИИ.....	55
7. Гладышева Светлана - СУДЬБА РОССИИ И ЕВРОПЫ В ПУБЛИЦИСТИКЕ Д. С. МЕРЕЖКОВСКОГО ПЕРИОДА ЭМИГРАЦИИ.....	63
8. Гончарова Алина - ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ МЕТОДИКИ «ТИХОГО ОБУЧЕНИЯ» ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ КЕЙЛЕБА ГАТТЕНЬО	69
9. Гоцко Алла Николаевна - СОЦИАЛЬНЫЕ И ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПРЕДПОСЫЛКИ РЕЧЕВОЙ ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЯ- ФИЛОЛОГА	79
10. Гузенина Светлана - СЛАВЯНСКИЕ ДУХОВНЫЕ ПАРАЛЛЕЛИ В КУЛЬТУРЕ РОССИИ И МАКЕДОНИИ.....	85
11. Ghențulescu Raluca -демче CULTURAL CHALLENGES IN SPECIALIZED TRANSLATIONS	91
12. Демченко Зинаида - КУЛЬТУРНО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ СРЕДА И ОРГАНИЗАЦИОННО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ФОРМИРОВАНИЯ У СТУДЕНТОВ КОЛЛЕДЖА ЦЕННОСТНОГО ОТНОШЕНИЯ К УЧЕБНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	101
13. Денкова Јованка - НАУЧНАТА ФАНТАСТИКА НА ИВАН ЕФРЕМОВ	111
14. Димова Виолета - ЕСТЕТИКАТА НА КОМУНИКАЦИЈАТА И МЕДИУМИТЕ ВО НАСТАВАТА ПО ЛИТЕРАТУРА	121
15. Ѓорѓиева Димова Марија - ЗА АТРАКТИВНОСТА НА ЕДЕН ЖАНР (КНИЖЕВНИТЕ, КНИЖЕВНО-ТЕОРИСКИТЕ И КНИЖЕВНО-ИСТОРИСКИТЕ ИМПЛИКАЦИИ НА ИСТОРИОГРАФСКАТА МЕТАФИКЦИЈА)	129
16. Ѓорѓиоска Жаклина - ЦРКОВНОСЛОВЕНИЗМИТЕ ВО ТВОРЕЧКАТА РИЗНИЦА НА АНТЕ ПОПОВСКИ	139
17. Ефременкова Татьяна Николаевна - ФОРМИРОВАНИЕ СОЦИАЛЬНО УСПЕШНОЙ ЛИЧНОСТИ, ЧЕРЕЗ ОРГАНИЗАЦИЮ ВНЕУРОЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПО РУССКОМУ ЯЗЫКУ	149
18. Жосу Зоя - ПАМЯТЬ КУЛЬТУРЫ В РОМАНЕ ГЕРМАНА БРОХА «НЕВИНОВНЫЕ»	153

19. Зайналова Лариса – СОПОСТАВИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА СИНТАКСИЧЕСКИХ КОНСТРУКЦИЙ КАК ОСНОВА ПРОГНОЗИРОВАНИЯ ИНТЕРФЕРЕНЦИИ	157
20. Зуева Надзея - ІДЭЙНЫ БАЗІС НАРОДНАГА БЫЦЦЯ Ў МАЛОЙ ПРОЗЕ БЕЛАРУСКАГА ПІСЬМЕННІКА ЛУКАША КАЛЮГІ	163
21. Иванова Бильана, Кирова Снежана, Кузмановска Драгана - ВЛИЯНИЕ НА ВЕШТИНИТЕ ЗА ПИШУВАЊЕ И ЗБОРУВАЊЕ НА КОМУНИКАЦИЈАТА НА СТУДЕНТИТЕ НА АНГЛИСКИ И ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК	173
22. Ивановска Билјана, Кусевска Марија - ПРАГМАТИКА НАСПРОТИ ГРАМАТИКА НАСПРОТИ СЕМАНТИКА	185
23. Iskrev Dimitar - THE MENTOR AS KEY FIGURE IN WORKPLACE TRAINING	193
24. Јакимовска Светлана - ТРАНСФЕРОТ НА КУЛТУРНИТЕ ЕЛЕМЕНТИ ПРИ ПРЕПЕВОТ НА СТИХОЗБИРКАТА БЕЛИ МУГРИ ОД КОЧО РАЦИН	201
25. Jankova Natka - INTERCULTURAL COMMUNICATION IN ELT	211
26. Jovanov Jane - POLYCONTEXTUAL LINGUACULTURAL COMPETENCE	219
27. Југрева Марија - ПРОТЕСКАТА ВО РАСКАЗОТ „МЕТАМОРФОЗА” НА ФРАНЦ КАФКА	227
28. Караниколова-Чочоровска Луси - МЕНТАЛИТЕТОТ ВО КУСАТА ПРОЗА НА ЧЕХОВ (ЗА ЖЕНСКИОТ, ЧИНОВНИЧКИОТ И НАРОДСКИОТ МЕНТАЛИТЕТ ВО КУСАТА ПРОЗА НА АНТОН ЧЕХОВ)	233
29. Корноглуб Е.В. - ОБРАЗ Л.Н. ТОЛСТОГО В ПОВЕСТИ ИОНА ДРУЦЭ «ВОЗВРАЩЕНИЕ НА КРУГИ СВОЯ»	240
30. Коробов-Латынцев Андрей - РУССКАЯ ФИЛОСОФИЯ О ВОЙНЕ И НА ВОЙНЕ	245
31. Костюченкова Наталья - МЕТАФОРИЧЕСКАЯ ОРИЕНТАЦИЯ В ОТНОШЕНИИ ГРАММАТИЧЕСКОГО ЯРУСА ЯЗЫКА (НА МАТЕРИАЛЕ РУССКОГО, АНГЛИЙСКОГО И НОРВЕЖСКОГО ЯЗЫКОВ)	257
32. Крикливец Елена - СТИЛЕВАЯ МОДИФИКАЦИЯ РЕАЛИСТИЧЕСКОЙ ПОВЕСТИ В РУССКОЙ И БЕЛОРУССКОЙ ЛИТЕРАТУРАХ ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ ХХ ВЕКА	263
33. Krsteva, Marija - FACT VS. FICTION: THE DOUBLING OF THE BIOGRAPHICAL SELF IN BIOFICTIONS ABOUT F.SCOTT FITZGERALD AND ERNEST HEMINGWAY	271
34. Кузмановска Драгана, Кирова Снежана, Иванова Бильана - МАКЕДОНСКИОТ ПРЕДЛОГ НА – КАМЕН НА СОПНУВАЊЕ КАЈ ИЗУЧУВАЧИТЕ НА ГЕРМАНСКИОТ И АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК	277
35. Кузнецова Татьяна - КУЛЬТУРА ЭТНОСА В ФИЛОСОФСКО-ЭСТЕТИЧЕСКОМ ОБРАЗОВАНИИ	287
36. Kyrchanoff Maksym - MODERNISM, FUTURISM AND AVANT-GARDE AS INTELLECTUAL MOTHERLANDS OF TRANSFORMATIONS IN CHUVASH IDENTITY IN THE POETRY OF GENNADIИ АИИ	295
37. Лазарев Андрей - «СЛАВЯНСКИЙ ВЕСТНИК» И МОСКОВСКИЙ СЛАВЯНСКИЙ СЪЕЗД (1867)	307
38. Леонтиќ Марија - ПОТЕКЛО НА ТУРСКАТА ЛЕКСЕМА (х)ане/(х)ана (hane) И НЕЈЗИНА АДАПТАЦИЈА ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК КАКО СУФИКС	313
39. Лапыгина Мария - ОПИСАНИЕ КОММУНИКАТИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ СЕРБСКОГО И РУССКОГО НАРОДА В СТАНДАРТНЫХ КОММУНИКАТИВНЫХ СИТУАЦИЯХ	321
40. Lisjak Anton - TRAGOVI RAZVOJA SLAVENSKOG IDENTITETA U POVIJESNIM IZVORIMA SREDNJEGA VIJEKA	329

41. Майсюк Ольга - ОТЛИЧИТЕЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ГРАММАТИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ РУССКОГО И ТУРКМЕНСКОГО ЯЗЫКОВ	341
42. Макаријоска Лилјана - ЛЕКСИЧКИОТ ПОДБОР ВО ПРОЗАТА НА ВЛАДО МАЛЕСКИ	349
43. Марковиќ Михајло, Новотни Соња – ЈАЗИЧНАТА ПОЛИТИКА НА РМ И ОДНОСОТ НА ИНСТИТУЦИИТЕ КОН МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	359
44. Маролова Даринка, Ѓорѓиевска Ева - БИРГЕРОВАТА „ЛЕНОРЕ“ – ПАРАДИГМА ЗА НЕПРЕБОЛНА ЛЮБОВ	367
45. Меркулова Инна - ЛЕКСИКА МАКЕДОНСКОГО ЯЗЫКА НА ОБЩЕСЛАВЯНСКОМ ФОНЕ	373
46. Методијески Дејан, Голаков Костадин - МАКЕДОНИЈА КАКО ПОТЕНЦИЈАЛНА ДЕСТИНАЦИЈА ЗА РУСКИТЕ ТУРИСТИ	383
47. Михайлова Ирина - РОЛЬ ИНОЯЗЫЧНЫХ ВКРАПЛЕНИЙ В УСТАНОВЛЕНИИ ИНТЕРТЕКСТУАЛЬНЫХ СВЯЗЕЙ ПРОИЗВЕДЕНИЙ В.О. ПЕЛЕВИНА	393
48. Михайлова Елена, Чжоу Жуйгао - ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА ПОЭТИЧЕСКИХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ С КИТАЙСКОГО ЯЗЫКА НА РУССКИЙ ЯЗЫК	399
49. Младеноски Ранко - ПОЕТСКИОТ ОРАТОРИУМ НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ	409
50. Moretti Violeta - LATIN PROVERBS AS A TWO-WAY ROAD OF CULTURAL TRANSFER	419
51. Негријеска Надица – КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА НА МОЖНИОТ НАЧИН ВО ИТАЛИЈАНСКИОТ И МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ВРЗ ПРИМЕРИ ЕКСЦЕРПИРАНИ ОД РОМАНОТ CANONE INVERSO ОД АВТОРОТ ПАОЛО МАУРЕНСИГ И ПРЕВОДОТ НА МАКЕДОНСКИ	427
52. Недјурмагомедов Георгиј - ДИДАКТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ УЧАЩИХСЯ СТАРШИХ КЛАССОВ	437
53. Новотни Соња, Марковиќ Михајло – КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА НА РАЗВОЈОТ НА ПОЛУВОКАЛИТЕ ВО ДВА ПАТЕРИЦИ СО МАКЕДОНСКА ЦРКОВНОСЛОВЕНСКА РЕДАКЦИЈА	445
54. Орлова Надежда - БИБЛЕЙСКОЕ ИМЯ В СЛАВЯНСКИХ ЯЗЫКАХ: АГАРЬ	455
55. Пасмарнова Валерия - ВИДЕО-КЕЙС КАК ФОРМА ОБУЧЕНИЯ НА СТЫКЕ ВЕБИНАРА И КЕЙС-ТЕХНОЛОГИИ	465
56. Петровска- Кузманова Катерина - „МАЈСТОРОТ И МАГАРИТА“ ОД М. БУЛГАКОВ НА СЦЕНАТА НА МАКЕДОНСКИОТ НАРОДЕН ТЕАТАР	473
57. Плахтиј Татьяна - РЕМИНИСЦЕНЦИИ КАК АКТУАЛИЗАТОРЫ НОВЫХ СМЫСЛОВ В ПЬЕСАХ УКРАИНСКОГО ДРАМАТУРГА XX СТОЛЕТИЯ НИКОЛАЯ КУЛИША	481
58. Пляскова Елена – ОТРАЖЕНИЕ НАРОДНОГО ЮМОРА В НЕМЕЦКИХ КОМПАРАТИВНЫХ ФРАЗЕОЛОГИЗМАХ	491
59. Pop Zarijeva Natalija, Iliev Krste - THE CONTRIBUTION OF “DRACULA UNTOLD” TO THE EVOLUTION OF BRAM STOKER’S DRACULA: A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE PROTAGONISTS	497
60. Попова Дарња - БЕЗУМНЫЙ МЕЧТАТЕЛЬ»: РЕЦЕПЦИЯ ЛИЧНОСТИ И ТВОРЧЕСТВА Э. ПО ВО ФРАНЦУЗСКОЙ ЛИТЕРАТУРНОЙ КРИТИКЕ ВТОРОЙ ПОЛОВИНЫ XIX – ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЫ XX ВВ.	505
61. Продановска-Попоска Весна - ПРЕГЛЕД НА МЕТОДИТЕ И ТЕХНИКИТЕ ПРИ ИЗУЧУВАЊЕТО НА СТРАНСКИ ЈАЗИК ВО ОДНОС НА ПРАВИЛНИОТ ИЗГОВОР	515
62. Розенфелд Марьяна - РЕЧЕВОЙ ЭТИКЕТ В ОБЩЕНИИ В СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЯХ	523

63. Roitberg Natalia – THE STRUCTURE OF A LANGUAGE LESSON	531
64. Росенко Н.И. - О НЕКОТОРЫХ НАПРАВЛЕННОСТЯХ ЭКОНОМИКО-ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ ЮРИСТА	539
65. Ряполов Сергей Владимирович - ФИЛОСОФИЯ О. ФЕОФАНА (АВСЕНЕВА) В КОНТЕКСТЕ ВОРОНЕЖСКОГО ФИЛОСОФСКОГО ТЕКСТА	543
66. Саломатина Мария - ЭССЕИСТИКА ПЕТРА ВАЙЛЯ, ИЛИ БЕСКОНЕЧНОЕ ПУТЕШЕСТВИЕ	551
67. Симонова Светлана, Белоусов Арсений - К ВОПРОСУ ОБ ЭТИКО-ЭСТЕТИЧЕСКОМ СИНТЕЗЕ В ИКОНОПИСИ ВИЗАНТИИ И ДРЕВНЕЙ РУСИ	561
68. Соловьев Дмитрий - СИСТЕМА КУРАТОРСТВА УНИВЕРСИТЕТОВ	569
69. Стојановска-Стефанова Анета - КУЛТУРНИ ПРЕОБРАЗБИ КАЈ ДРЖАВИТЕ ВО УСЛОВИ НА ГЛОБАЛИЗАЦИЈА	573
70. Тасевска Марица, Хаџи-Николова Адријана – АНГЛИЦИЗМИТЕ ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК ВРЗ ПРИМЕРИ ОД СПИСАНИЈАТА „JOY“ и „WOMAN“	579
71. Тернова Татјана - ОБРАЗ РЕВОЛУЦИИ В ЛИРИКЕ АНАТОЛИЈА МАРИЕНГОФА	591
72. Тодорова Марија - УСВОЈУВАЊЕ НА ВТОР ЈАЗИК	597
73. Тоевски Свето - АНТРОПОЛОШКАТА ЛИНГВИСТИКА ВО МАКЕДОНИЈА И НЕЈЗИНИОТ ПОГЛЕД НА ГАНЕ ТОДОРОВСКИ И ПЕТРЕ М.АНДРЕЕВСКИ 605	
74. Тресцова С.В., Трощинская-Степушина Т.Е. - КЛАССИЧЕСКАЯ МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА В СОВРЕМЕННОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ	629
75. Уланска Татјана – КОГНИТИВНИТЕ МЕХАНИЗМИ ПРИ ПРОЦЕСОТ НА ЗБОРООБРАЗУВАЊЕ ВО АНГЛИСКИОТ ЈАЗИК	633
76. Филошкина Светлана - ТЕЛЕСНЫЕ ОБРАЗЫ В РОМАНЕ М. ОНДАТЖЕ «АНГЛИЙСКИЙ ПАЦИЕНТ»	639
77. Хайдер Джамил Джабер Альшинаинин - МЕЖДУНАРОДНЫЕ КУЛЬТУРНЫЕ СВЯЗИ ИРАКА В ЭПОХУ СОЦИОПОЛИТИЧЕСКИХ ИЗМЕНЕНИЙ	645
78. Холина Дарья Александровна - ДВИЖУЩИЙСЯ СУБЪЕКТ В РАННЕЙ И ПОЗДНЕЙ ЛИРИКЕ У. Б. ЙЕЙТСА	651
79. Цыганкова Яна - РЕПРЕЗЕНТАЦИЯ ОБРАЗА ВАМПИРА В РОМАНАХ ЭНН РАЙС И ПОППИ З. БРАЙТ «ИНТЕРВЬЮ С ВАМПИРОМ» И «ПОТЕРЯННЫЕ ДУШИ»	659
80. Чуносова Ирина - УЧЕБНАЯ МОТИВАЦИЯ КАК ПСИХОЛОГО- ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА	665
81. Шутаров Васко - МЕЃУНАРОДНИ КУЛТУРНИ ВРСКИ ВО ВРЕМЕ НА СОЦИО-ПОЛИТИЧКИ ПРОМЕНИ	671

УДК: 821.163.3-1.09

ПОЕТСКИОТ ОРАТОРИУМ НА БЛАЖЕ КОНЕСКИ

Проф. д-р Ранко Младеноски

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Македонија

Филолошки факултет

Апстракт: Поезијата на Блаже Конески веќе долго време предизвикува голем интерес и кај читателската публика и во книжевно-научните кругови. Во овој труд се анализираат и се интерпретираат песните на Конески што имаат специфики на молитва. На почетокот од трудот се определува потеклото и значењето на терминот *молитва*, а потоа се посочува конкретниот апликативен материјал што е предмет на интерпретација. Станува збор, имено, за шест песни на Конески во чиј наслов се содржи зборот *молитва* објавувани во разни поетски збирки: две песни со наслов „Молитва“ во збирката „Песни“ објавена во 1953 година; песна со наслов „Молитва за сон“ во збирката „Стари и нови песни“ од 1979 година; песна со наслов „Молитва“ во збирката „Црква“ од 1988 година; песна со наслов „Молитва“ во збирката „Небеска река“ од 1991 година; песна со наслов „Молитва за успокојување“ во последната стихозбирка „Црн овен“ објавена во 1993 година. Но, во трудот се анализираат и други песни на Конески во чија содржина се среќава одреден молитвен призивок. Тоа значи дека интенцијата на овој труд е да се интерпретираат „молитвените стихови“ на Конески во интегрална форма, односно да се елаборираат семантичко-синтаксичките особености на поетскиот ораториум на македонскиот поетски бард Блаже Конески.

Клучни зборови: *македонска книжевност, Конески, поезија, молитва, интерпретација.*

1. Вовед

Блаже Конески е поетска икона во современата македонска литература, односно во македонската книжевност од втората половина на 20 век – период во кој се финализираше неколкувековниот стремеж за стандардизација на македонскиот јазик и период во кој македонското книжевно писмо се развиваше со гигантски чекори. Во тие динамични културни процеси во Македонија Конески имаше клучна улога – и на полето на лингвистиката и во областа на историјата на литературата, но и во самата литература. Неговата поезија беше и остана еден од фундаменталните афирматори на македонската култура низ целиот свет. Дека е тоа навистина така потврдува и сè уште живиот интерес за поезијата на Конески и на читателската публика и на книжевно-научната мисла.

Зошто „поетски ораториум“ и што значи тоа?¹²¹ Терминот „ораториум“ овде го употребуваме со едно негово специфично (наистина примарно, но малку подзаборавено) значење: „мала капела, просторија за молитва“ (Ширилова, 2006); „соба за молитва, храм, црква“ (Вујаклија, 1991). Тоа значи дека во овој труд ќе ги интерпретираме „молитвените“ сегменти од поезијата на Блаже Конески.

Имено, во поезијата на Конески има неколку песни со наслов „Молитва“ и тоа од разни периоди од неговото книжевно стихотворство. Сметаме дека ова е значаен сегмент од поетскиот дискурс на македонскиот поетски великан затоа што во оној момент кога „молитвата“ на Конески (или, ако сакаме да бидеме попрецизни, на лирскиот субјект) станува и „молитва“ на читателот, на реципиентот, тогаш поезијата на Конески се преобразува во молитвен амбиент, во „стиховен простор за молитва“, во „поетски храм“, односно во „поетски ораториум“. Станува збор, всушност, за шест песни од поетскиот опус на Конески што се насловени со „молитва“: а) две песни со наслов „Молитва“ во збирката „Песни“ објавена во 1953 година; б) песна со наслов „Молитва за сон“ во збирката „Стари и нови песни“ од 1979 година; в) песна со наслов „Молитва“ во збирката „Црква“ од 1988 година; г) песна со наслов „Молитва“ во збирката „Небеска река“ од 1991 година; д) песна со наслов „Молитва за успокојување“ во последната стихозбирка „Црн овен“ објавена во 1993 – годината во која Конески само физички замина од овој свет, но остана вечно да живее во духот на македонската културна традиција со своето маестрално дело.

Тоа ќе биде, всушност, базниот корпус (примерок, апликативен материјал) од песни што овде ќе ги анализираме, но ќе се обидеме да пронајдеме и други стихови во преостанатите поетски сочиненија на Конески во кои постои одреден молитвен призвук со што ќе ја добиеме во интегрална форма сликата од поетскиот ораториум на Конески.

2. Молитва – генеза и семантика

Човековата потреба и желба за општење со божествата е позната (регистралирана) уште од најстарите цивилизации за кои науката денес поседува проверени (покажани и докажани) податоци. Засведочено е тоа и во најраните писмени споменици од сумерската и од египетската цивилизација. Нам денес ни се познати, на пример, упатените молитви кон Амон-Ра во древната египетска поезија: „Амон-Ра... Благородниот бог кој ја слуша молитвата“. (Лазаревиќ, Димитријевиќ, 1967, стр. 46). Познати ни се, исто така, и молитвите од месопотамиската (односно сумерската)

¹²¹ „Треба да го објаснам насловот“ – вака го започнува Конески својот предговор во поетската збирка „Сеизмограф“ (Конески, 1989, стр. 5), што секако зборува за еден особен, респективен однос на поетот кон својот читателски аудиторинум. Значи, да го објасниме и ние насловот.

поезија упатени кон Сонцето како божество: „О, Сонце, Господару мој, вистински Господару на правдата, о кралу на небесата и на Земјата... Ти си Оној што ги исполнува молитвите...“ (Лазаревиќ, Димитријевиќ, 1967, стр. 67). Го среќаваме обраќањето кон боговите, на пример (уште една илустрација), и во првата плоча, односно во првото пеење, од епот „Гилгамеш“: „Нивните лелеци допираат до великите богови,/ небесните богови, господарите на светиот Урук“ (Гилгамеш, 1977, стр. 24). А во деветтата плоча од истиот еп среќаваме и молитва: „Главата ја кревам и на Син – месецот се молам,/ кон Советот на боговите молитви упатувам:/ Ве молам, о, богови, спасете ме, спасете ме“ (Гилгамеш, 1977, стр. 58). И така натаму.

Што претставува, всушност, молитвата? Молитвата е текст (дискурс) со чија помош човекот ѝ се обраќа на одредена натприродна сила, му се обраќа на определено божество. Молитвата е „обраќање со молба до господ или до некој светец; посебен текст за такво обраќање“ (Толковен речник на македонскиот јазик, 2006). Молитвата претставува „тивка или гласно искажана молба кон Господ. Молитвата се користи во сите религии низ целата историја. Нејзините карактеристични ставови (навалување на главата, клечење, поклонување) и ставовите со рацете (подигнати, испружени, склопени) означуваат држење на посветеност. Молитвите може да вклучуваат исповедање на грев, барања, благодарност, пофалби, понуди на жртва или ветувања за идни акти на посветеност“ (Енциклопедија Британика, 2005).

Да погледнеме сега конкретно каква е функцијата и улогата на молитвениот стих во поезијата на Блаже Конески.

3. Песни-молитви во поезијата на Конески

Во збирката „Песни“ објавена во 1953 година, како што веќе беше нагласено погоре, фигурираат две песни со наслов „Молитва“.

Првата песна со наслов „Молитва“ од збирката „Песни“, всушност, е љубовна песна со тема за загубена љубов. Како формални показатели за ваквото наше тврдење нека ни послужат следните сегменти од стиховите на песната: *девојче, слатка шедба, болен, срце, угасна љубов*. (Конески, 2011а, стр. 74).¹²² Лирскиот субјект од песната упатува молитва. Но, таа молитва не е упатена (како што би се очекувало) кон некое божество, туку кон девојчето, односно кон ликот на девојчето – значи, кон саканата, кон љубената. Тоа имплицира дека во стиховите од оваа песна имаме „изневера“, односно отстапка од класичниот модел на молитвата. Треба да ги имаме тука на ум термините „актуализација“ (Конески, 1987, стр. 148) и „иновација“ (Конески, 1987, стр. 141) за кои се залагаше Конески и како

¹²² При цитирањето на фрагменти од оваа и од другите песни на Конески го користиме интегралното критичко издание на поезијата на Конески во две книги објавено од МАНУ во 2011 година во редакција на Милан Ѓурчинов.

поет и како добар познавач на теоријата на поезијата. Имено, Конески врши актуализација и поетска иновација со супституција на адресатот на молитвениот текст – тоа сега не е Бог ниту какво било друго божество, ами девојката, љубената. Ваквата извршена „изневера“ на молитвениот модел со замена на примачот на молитвата ги збогатува стиховите на оваа песна со дополнителна семантика. Всушност, ако молитвата е упатена кон девојката, тоа значи дека лирскиот субјект од неа создава божество, односно за него таа е божество оти молитви се упатуваат кон божества. На ваков начин лирскиот субјект ја детерминира загубената љубов како „божествена љубов“. И токму затоа песната носи наслов „Молитва“.

Молитвата во другата „Молитва“ од стихозбирката „Песни“ (1953) ја среќаваме во последната строфа од песната (Конески, 2011a, стр. 82):

*Земјо, радост ѝ треба
на една младешка снага.
Лекуј ме, лекуј, земјо,
од немир темен и тага!*

Очигледно е дека овде молитвата е упатена кон божество – кон божицата Геа, кон Мајката Земја. Во овој контекст, мошне интересен е следниот дистих од третата строфа од песната, поставен непосредно пред изречената молитва: *со вукум ти ќе се фрлиш/ на земи диво и вилно.* (Конески, 2011a, стр. 82).

Соседството на овие два стиха со приложената молитва во последната строфа ја поттикнува кај читателот и кај интерпретаторот асоцијацијата за митот за Антеј, синот на Геа, кој ја обновува својата сила при допирот со Земјата. Не треба да се заборави тука дека Геа е мајка и жена на Небото. Оттаму и доминантната дијада *земја – небо* во оваа молитвена песна од Конески, а најдобра илустрација за ваквата теза е втората строфа од песната. (Конески, 2011a, стр. 82). Од друга страна, може да се заклучи дека и оваа песна на Конески е лирски љубовен израз, а како потврда за ова потсетуваме на следните фрагменти од последната строфа што ја цитиравме погоре: *радост, младешка снага, немир темен, тага.* Сето тоа значи дека лирскиот субјект ја упатува љубовната молитва кон божицата Геа идентификувајќи се со нејзиниот син Антеј. Ако се земе предвид и амбиенталниот код на овие стихови (*ноќе в шума, утајум тајно, тиха полноќ...*), тогаш станува повеќе од јасно дека оваа песна на Конески сама за себе претставува „ораториум“, мал храм за упатување молитви кон божествата, а тоа само ја потврдува уште еднаш маестралната поетска умешност на Конески.

„Молитва за сон“ од збирката „Стари и нови песни“ објавена во 1979 година е приспивно-молитвена песна. Тоа е, всушност, песна-молитва за сон упатена кон сонот: *Од високи брези/ од предели зрачни/ на клепкиве слези/ и приказни зачни.* (Конески, 2011a, стр. 273). Во стиховите на оваа песна е извршена персонификација, но и сакрализација на сонот – за лирскиот субјект сонот е божество што ќе го избави од неспокојството и

од несоницата (insomnia). Токму затоа, впрочем, песната изобилува со еуфонија (милозвучност, благогласност) како резултат, пред сè, на римата, но и на силабичната уреденост на стихот – сите стихови се шестерци со исклучок на вториот стих од втората строфа кој е петерек. Но, ни овој исклучок не е случаен. Ваквата недоследност во силабичната подреденост на песната (дисхармонија) се јавува во втората строфа каде што лирскиот субјект сè уште „води борба“ со несоницата и со вознемиреноста, па затоа таа „вознемиреност“ се јавува (се рефлектира) и на рамниште на формата (синтаксата) на стихот во отстапката од шестерецот. А тоа, секако, е уште еден доказ дека ништо не е случајно во поезијата на Конески.

Една од најпознатите песни на Конески е „Молитва“ од збирката „Црква“ објавена во 1988 година. Тоа е кратка и едноставна песна („проста и строга македонска песна“, како што нагласува Конески во „Везилка“) во која на „поетски тапет“ се ставаат сложените меѓучовечки односи, т.е. меѓусебната отуѓеност на човек од човека, пред сè, поради „болните луѓе“ коишто се и зловни и накажани и порочни и нарцисоидни и егоистични и така натаму и сè во стилот на добро познатата и, секако, премногу точна латинска максима *homo homini lupus est*. Токму затоа молитвата е упатена кон Бога, кон Господа за спас од тие „болни луѓе“. Меѓутоа, што и да се каже во која било и во каква било интерпретација на оваа песна, секогаш ќе остане нешто недоречено и недопротолкувано, па затоа ќе ја приложиме оваа „молитва“ на Конески во интегрална форма, зашто самата песна е најдобра интерпретација самата за себе и самата по себе (Конески, 2011b, стр. 109):

*Спаси ме, Боже, од болните луѓе
што се накажани,
та не се криви,
нивната злоба умерено суди ја,
самите од неа одвај се живи.
Тие се мислат повикани да водат
како Мојсија и другите пророци,
а самите не можат да се ослободат
и влечат по себе ситни пороци.
Дај, Господе, што помалку очите да им ги бодам,
штом тие лево ќе фатат, јас десно да одам.*

Ете, тоа е таа рефлексивна „молитва“ на Конески испреполнета со филозофско-животна семантика, но и со поука што бездруго треба да се кодира со N.B. (Nota bene).

Со оваа „Молитва“ од збирката „Црква“ кореспондира песната „Молитва“ од збирката „Небеска река“ објавена во 1991 година. Имено, во песната „Молитва“ од „Небеска река“ молитвениот дискурс не е упатен кон некое божество туку кон спокојството (мирот, хармонијата во себеси) што подразбира дека е извршена персонификација на една од состојбите на човековиот дух (спокојството, мирот): *Дојди од некаде, спокојство,/ во*

самотната душа. (Конески, 2011b, стр. 274). Злобата, накажаноста, порочноста, егоизмот, нарцисоидноста на „болните луѓе“ од молитвата во збирката „Црква“, овде (во „Молитва“ од „Небеска река“) ги среќаваме кондензирани во метафората од последниот стих од песната: *бесот на секој бран.* (Конески, 2011b, стр. 274). Всушност, сиот втор дел од оваа „двокатна“ песна претставува метафора за отпорот на човековата душа кон немирите, кон вознемирувањата, кон неспокојствата што доаѓаат однадвор, а токму затоа и се изрекува „молитвата за спокојство“.

Со идентични молитвени стихови се соочуваме и во последната поетска збирка на Конески со наслов „Црн овен“ објавена во 1993 година, неколку месеци пред физичката смрт на поетот. Тоа е песната „Молитва за успокојување“ којашто го заокружува поетскиот ораториум на Конески со интегралните молитвени песни. Самиот наслов на песната е индиција за тоа дека таа е во дослук со претходната „Молитва“ од збирката „Небеска река“. Очигледно е дека и во двете песни (од „Небеска река“ и од „Црн овен“) лирскиот субјект го нагласува најсакралното чувство на оној што молитви, односно најсветиот сегмент на секоја молитва – спокојството, смиренieto – што е и предуслов и услов и повод и причина и резултат на молитвењето. Индикативна е, во таа смисла, употребата на глаголот „прави“ (а не на глаголите „кажува“, „искажува“, „упатува“ и слично) во контекст на молитвениот исказ: *молитва правам да тивне/ гласот што несреќи коби.* (Конески, 2011b, стр. 325). Тоа би значело дека овде молитвата е креација, иновација адаптирана на актуелната желба и потреба на лирскиот субјект, а тоа е спокојството, успокојувањето (Конески, 2011b, стр. 325):

*Барем во петлени зори
или во глувите доби
нека се смири малку
јансата што ме здроби.*

Би било интересно да се погледне како во оваа песна молитвата одеднаш се трансформира во молба (заповед можеби) во нејзините последни два стиха: *Најдете спокојно место/ коскиве да ми ги зглоби.* (Конески, 2011b, стр. 325). Од неприкосновениот простор на сакралното (молитвата) лирскиот субјект во мигновение се враќа (и нè враќа) во секојдневниот простор на профаното (молба). Асоцијацијата е сосема јасна: тој брз премин од сакралното (небо) во профаното (земја) ја имплицира прекинатата врска (а тоа секако значи и – претходно воспоставената) меѓу смртниот човек и бесмртниот, вечниот и бесконечен Бог што, всушност, е и суштинската особеност на секоја молитва. И зарем ова не е уште еден непобитен доказ и показ (ќе повториме – по којзнае кој пат!) за врвното поетско мајсторство на Конески!?

Тоа се шесте песни-молитви од поетското писмо на Конески. Но, како што нагласивме погоре во воведниот дел, постојат и други стихови во

одделни песни од нашиот поет во кои е забележлив одреден молитвен карактер.

4. Други стихови со молитвен призвук кај Конески

Во поетскиот опус на Блаже Конески може да се посочат повеќе песни во кои се забележливи обраќања кон Бога преку молитви, благослови и похвали. Станува збор, имено, за следните 11 поетски творби на Конески што, исто така, може да се подредат во неговиот поетски ораториум: поемата „Мостот“; „Смртта на синот“, „Житие на Таса Бојаноска“, „Тетин Ристе“, „Одземање на силата“ и „Марковиот манастир“ (сите од збирката „Стари и нови песни“); „Видело“ (од збирката „Црква“); „Благослов“ (од збирката „Златоврв“); „Велигденско јајце“ и „Похвала“ (од збирката „Сеизмограф“); „Будење“ (од збирката „Црн овен“).

Во поемата „Мостот“, поточно во делот „Сказната на стариот мајстор“, има два стиха што експлицитно упатуваат на обраќањето на стариот мајстор, односно на таткото, кон Бога: *а како мајка се молев гласно/ да ми го спасе од болест бог.* (Конески, 2011a, стр. 27). Во песната „Смртта на синот“ завршниот стих е молитва на птиците: *Господи, одложи ја до утре оваа смрт.* (Конески, 2011a, стр. 258). Лирскиот субјект им ја допушта позицијата на адресанти токму на птиците затоа што станува збор за значајна молитва, молитва за живот, а познато е дека примарниот симбол на птиците е врската меѓу земјата и небото (Шевалие, Гербран, 2005, стр. 831) па така молитвата станува поблиска до Бога. Сосема различна, односно спротивна поетска порака среќаваме во песната „Житие на Таса Бојаноска“ во која лирскиот субјект искажува одреден сомнеж во молитвењето поради неислушана и неостварена молитва, а во таа смисла оваа песна е идентична со „Одземање на силата“ од циклусот „Марко Крале“.¹²³ Во песните „Тетин Ристе“ (од „Стари и нови песни“) и „Благослов“ (од „Златоврв“) нема молитва во вистинска смисла на зборот туку благослови – молитвен благослов за мир и благосостојба со повикување на св. Трифун (во „Тетин Ристе“) и благословување на човековите „ситни маки“ (во „Благослов“). Во „Марковиот манастир“ (од циклусот „Марко Крале“), исто така, нема молитва туку само молитвена интенција, односно молитвен став: *Запнев пред олтарот како да ќе се помолам Богу.* (Конески, 2011a, стр. 310). Ја читаме во овој стих имплицитно онаа молитвена скептичност искажана во „Житие на Таса Бојаноска“ и во „Одземање на силата“. Во песната „Видело“, пак, имаме директна молитва на старицата упатена кон Бога за видот (за „гледалото“ како што вели Конески во една друга своја песна): *И таа си вели/ и се моли:/ Боже, барем со левово окце/ да гледам прозирки бели,/ па макар и да боли.* (Конески, 2011b, стр. 151). Од поетскиот ораториум на Конески

¹²³ За идејниот контекст на песната „Одземање на силата“ од Конески да се види, на пример: Вангелов, 1981, стр. 122-129; Младеноски, 2005, стр. 299-305.

мошне интересна е песната „Велигденско јајце“ во која, всушност, е стихуван општопознатиот молитвен ритуал со заштитна моќ за здравје на децата со првото вапсано црвено велигденско јајце. Не треба тука многу да се појаснува дека и оваа песна е доказ за маестралната дарба на Конески да „открива строги песни“ во наједноставните животни нешта оти тоа велигденско црвено јајце овде, меѓу другото, е и поетски симбол за воспоставената врска на релација *земја – небо*, односно на релација *човек – Бог*. „Похвала“ (од збирката „Сеизмограф“) е интертекстуална песна во која е извршена деконструкција на една епизода од Светото евангелие според Јована. Имено, Марија, сестрата на Марта и на воскреснатиот Лазар, ги помазува нозете на Исус со миро и ги брише со својата коса. (Јован 12, 3).¹²⁴ Познато е од евангелијата што им одговорил Исус на апостолите во врска со нивната забелешка за залудно потрошеното миро, но Конески ѝ дава на оваа епизода еден подруг, „човечки“ контекст: *А во себе помисли: / „О бездушници! / Зошто ми го зацрнувате / овој редок миг / на чудесна земна љубов / во мојот живот?!“ // Исусе, Боже наш, / те сакам заради таа помисла!* (Конески, 2011b, стр. 230-231). Експлицитна интертекстуалност забележуваме и во последната молитвена песна од поезијата на Конески со наслов „Будење“ (од „Црн овен“), односно во последните два стиха од песната пред кои е наведена белешката „Според А. С. Пушкин“: *Не дај, Боже, од ум да се шекнам. / Дај ми, Боже, да скипнам, да секнам.* (Конески, 2011b, стр. 331). Станува збор, всушност, за варијација на насловот на познатата песна на Пушкин „Не дај Боже да полудам“ („Не дай мне Бог сойти с ума“) од 1833 година. Оваа Пушкинова песна е исползувана за да се искажат идеите и чувствата на лирскиот субјект во новото време, а ваквата поетска постапка на Конески (користење на сегменти од традицијата и нивно варирање) ни е позната и од други негови песни како што се, на пример, оние од циклусот „Марко Крале“.

Со тоа го заокружуваме поетскиот ораториум на Конески кој, според нас, има значајно место во целината што ја сочинува неговата поезија којашто, несомнено, е со високи уметнички вредности.

5. Заклучок

Од квантитативен аспект, поетскиот ораториум на Конески содржи вкупно 17 стихотворби, односно 6 интегрални песни-молитви и 11 песни во кои одредени стихови имаат молитвени специфики. Од квалитативен аспект, пак, со анализите и интерпретациите на песните се покажа дека молитвените стихови на Конески носат со себе високи естетски вредности, односно дека Конески не само што трага туку и создава вредни поетско-

¹²⁴ Во преостанатите три евангелија од Новиот завет на различен начин е претставена оваа епизода и таму не Марија ами некоја непозната жена (грешница) го помазува Исуса. Да се види: Матеј 26, 6-12; Марко 14, 3-8; Лука 7, 37-50.

книжевни дела од едноставни нешта. Тоа е така затоа што ораториумската поезија на Конески претставува богатство од семантички признаци: тријадата *лирски субјект – земја – небо* со сета симболика што ја имаат составните делови на ова тројство; трансформација на љубената личност во божество; антејството како *spiritus movens* на човекот како свесно битие; персонифицирање и сакрализирање на сонот со сите негови мистични карактеристики; семантизација на силабичната версификација; полисемичко транспонирање на латинската максима *homo homini lupus est* во една сосема кратка молитвена песна; сакрализација на профаното, но и профанизација на сакралното; практикување на интертекстуалноста и деконструкцијата во функција на полисемичност на поетскиот текст итн.

И, сосема за крај, сакаме да потенцираме дека поезијата на Конески му создава (му „открива“, како што знаеше да каже Конески) на реципиентот, меѓу другото, и еден простор за молитва, мал храм, ораториум, во кој се воспоставува човечка и човечна врска со Бога и со чија помош читателот го открива Бога во себеси.

Библиографија

6. Вангелов, Атанас (1981). *Литературни студии*. Скопје: Мисла.
7. Вујаклија, Милан (1991). *Лексикон страних речи и изрази*. Београд: Просвета.
8. *Гилгамеш* (1977). Препев и предговор Михаил Ренцов. Скопје: Македонска книга.
9. *Енциклопедија Британика*, Том 6. (2005). Скопје: Топер.
10. Конески, Блаже (1987). *Ликови и теми*. Скопје: Македонска книга.
11. Конески, Блаже (1988). *Црква*. Скопје: Мисла.
12. Конески, Блаже (1989). *Сеизмограф*. Скопје: Мисла.
13. Конески, Блаже (1991). *Небеска река*. Скопје: Македонска книга.
14. Конески, Блаже (1993). *Црн овен*. Скопје: Култура.
15. Конески, Блаже (2011a). *Поезија*. Книга прва. Приредил: Милан Ѓурчинов. Скопје: Македонска академија на науките и уметностите.
16. Конески, Блаже (2011b). *Поезија*. Книга втора. Приредил: Милан Ѓурчинов. Скопје: Македонска академија на науките и уметностите.
17. Лазаревиќ, Б. Л.; Димитријевиќ, Д. (уредници). (1967). *Поезија древног Египта и Месопотамије*. Превео: Војислав Симиќ. Крушевац: Багдала.
18. Младеноски, Ранко (2005). *Чекајќи ја егзегезата*. Скопје: Современост.
19. *Свето писмо (Библија)* (2003). Превод: Архиепископ Гаврил. Скопје: Библиско здружение на Република Македонија.
20. *Толковен речник на македонскиот јазик*, Том III, Л-О. (2006). Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“.
21. Шевалие Жан, Гербран Ален (2005). *Речник на симболите*. Превод од француски јазик: Ирина Бабамова, Маргарита Велевска, Ирина Ивановска, Марина Михајлоска, Радица Никодиновска, Ирина Павловска. Скопје: Табернакул.
22. Ширилова, Велика (2006). *Голем лексикон на странски зборови и изрази*. Скопје: Топер.